

Abstraktní a konkrétní

Protiklad abstraktního a konkrétního je založen na určité myšlence (představě), že z toho, co náleží nějak k sobě, můžeme něco oddělit, neboť to původně oddělena bylo a teprve později to „srostlo“ (con-cresco znamená „srůstám“, a u slovesa *concrecere* jde o doslovný překlad z řeckého *syn-fyein*). Zdá se, že v pozadí je hluboký a velmi starý soubor významů, spjatých se slovesem *fyein* a mediem *fyesthai*, a se substantivem *fysis*, ale nemám nepůjde o hledání oněch původních významů, nýbrž necháme se jimi jen zčásti inspirovat k vlastní „tvorbě“, tj. k ustavení významů, s nimiž hodláme dnes sami pracovat.

Pochopitelně s něčím s oněch starších významů musíme počítat, ale nikoli proto, abychom na nich stavěli, nýbrž abych se vůči nim vymezovali. Tak např. se hodláme s kritickou obezřetností vyhnout třeba i zamlčenému předpokladu, že nic původního (resp. přesněji „primordiálního“) není nikterak „srostlé“, nýbrž že je „jednoduché“. Právě naopak: jsme připraveni i to nejjednodušší a nejpůvodnější považovat za „srostlici“, vnitřně prostorově i časově strukturovanou, tj. „dějící se srostlici“, tedy „událost“, vnitřně sjednocenou a teda mající svůj počátek, průběh i konec. V tom smyslu tedy „konkrétní“ událost nechápeme jako něco sekundárního a odvozeného, nýbrž naopak jako něco původního a prvotního, co se ovšem ve svém průběhu může stávat složitějším a komplikovanějším; proti tomu „abstrahování“ lze mít jen za činnost dodatečnou, zejména pak onu původní jednotu „konkrétní události“ jakoby narušující. Problémem je ovšem také, jak je ona původní jednota (konkrétní jednota) narušována a k jakým výsledkům dochází: ne každá abstrakce je povolena a platná. Nejnázorněji to lze ukázat na živých bytostech, neboť tam každé narušení původní jednoty (konkrétnosti) znamená jejich poškození a někdy i usmrcení. Ale zde ovšem nejde o „abstrakci“ v běžném smyslu; obvykle máme na mysli operaci myšlenkovou, tj. že si od nějakého myšlenkového modelu slibujeme nějakou použitelnost právě tehdy, když si „odmyslíme“ některého jeho znaky nebo vlastnosti. Pak ovšem nejde o vlastnosti skutečné, „konkrétní“ živé bytosti, nýbrž o vlastní našeho myšlenkového modelu.

(Písek, 100123-1.)